

RELATORIA

LA GARANTIA D'INGRESSOS MÍNIMS, UNA PERSPECTIVA EUROPEA

ORGANITZEN:

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

DIPLOCAE

COL·LABORA:

PRESENTACIÓ

El passat 15 d'octubre del 2021 va tenir lloc el segon debat del cicle Europa Social coorganitzat per la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya i DIPLOCAT, en col·laboració amb la Facultat d'Educació Social i Treball Social de la Fundació Pere Tarrés - Universitat Ramon Llull i el CTEESC (Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya).

El debat va estar dedicat a la garantia d'ingressos mínims, específicament al salari mínim interprofessional així com els sistemes de rendes mínimes existents. La perspectiva europea, com va assenyalar la moderadora de l'acte, la periodista Eva Torrents, pretén obrir el focus per conèixer què estan fent altres països europeus davant un repte social compartit: L'erradicació de la pobresa.

El debat va constar de tres parts. En la primera, després de la benvinguda institucional, Manuel Aguilar, professor de l'Escola de Treball Social de la Universitat de Barcelona va descriure el marc històric i general sobre la garantia d'ingressos a la ciutadania. En la segona part, Giovanni Gallo, assistent de recerca de la Facultat d'Economia de la Universitat Sapienza de Roma, va explicar les prioritats de la Unió Europea en matèria de garantia d'ingressos. Per últim, en la tercera part, en format de taula rodona, es va passar a una visió més micro amb l'experiència pròpia de diferents països: Minna Ylikännö, especialista sènior al ministeri d'Afers Econòmics i Ocupació de Finlàndia; Arne Baumann, cap de l'Oficina de Coordinació i Informació de la Comissió de salari mínim d'Alemanya; Jovana Laurie, cap a *Homes for Good* per al suport de l'arrendament i el lloguers a Escòcia i Òscar Riu, director general de Relacions Laborals, Treball Autònom i Seguretat i Salut Laboral de la Generalitat de Catalunya.

La moderadora, Eva Torrents, va presentar el debat parlant de la inviabilitat de tenir una vida digna sense uns ingressos mínims vitals així com un habitatge digne i una feina decent. També va donar algunes dades sobre l'agreujament de la pobresa a Europa arran de la pandèmia dient que s'estima que el 21% de la població europea (més de 90 milions de europeus i europees) està en risc de pobresa o exclusió social. Fent l'incís que en el cas de l'Estat i de Catalunya aquest percentatge és encara més elevat arribant al 26%.

BENVINGUDA INSTITUCIONAL

- ▶ *La benvinguda institucional va córrer a càrrec de **Toni Mora**, president del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya, de **Laura Foraster**, secretària general de DIPLOCAT i de **Francina Alsina**, presidenta de la Taula del Tercer Sector Social de Catalunya.*

Toni Mora va remarcar la importància de la presència del CTEESC en aquest debat destacant que són una institució pública, un parlament social. El Consell, digué, té la missió de dictaminar prèviament les normes que fa el govern en matèries relacionades amb la societat, l'economia i el treball, però també d'informar de les opinions compartides i generals de les institucions que en formen part. Per tant, afirmà Mora, el CTEESC connecta molt amb la feina de les entitats del tercer sector i amb el treball internacional de DIPLOCAT. Mora va remarcar la importància de la interacció entre entitats per a compartir coneixement mutu, més encara en el context pandèmic en el que ens trobem, les conseqüències del qual encara no sabem del cert. A més, Mora va enumerar diferents exemples de situacions que tenen marge de millora com descongelar l'Índex de Rendes de Suficiències de Catalunya (IRSC), coordinar millor la renda garantida a la ciutadania amb l'ingrés mínim vital, o invertir recursos i pressupostos als àmbits fonamentals. Per últim, va remarcar la importància del treball de qualitat i de la protecció social a la població que no pot accedir a aquest treball mitjançant una reactivació econòmica amb l'economia social i participativa al centre, buscant nous espais de governança, participació i connexió entre el govern i els agents socials.

Per la seva part, **Laura Foraster** va iniciar la seva intervenció de benvinguda donant les gràcies a CTEESC per acollir les jornades, com als equips de totes les entitats implicades. A continuació va respondre la pregunta de per què DIPLOCAT organitza unes jornades com aquestes. DIPLOCAT, va dir, és un consorci de 38 entitats de l'àmbit social, sindical, universitari, empresarial amb una composició diversa i plural que s'organitza transversalment creant grups de treball des d'on es fan diverses propostes d'activitats i jornades. Aquests cicles de debat s'inicien des d'un d'aquests grups de treball encapçalat per la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social. Una de les missions de DIPLOCAT, va afegir, és promoure el diàleg internacional i connectar les entitats i la societat civil catalana amb la resta del món, creant ponts de diàleg per a que transitin persones, idees i projectes.

Aquest debat s'emmarca, va continuar, en el 17 d'octubre, Dia Internacional per a l'Erradicació de la Pobresa, fent menció al gran repte de l'ONU de posar fi a la pobresa de tot el món. En un context amb un elevat grau de desenvolupament econòmic que compta amb recursos tecnològics i financers encara hi ha milers de persones vivint en situació de pobresa a la Unió Europea, va afirmar Foraster, mencionant el Pla d'Acció del Pilar Europeu dels Drets Socials que indica que cal treballar per aconseguir alts nivells d'ocupació i capacitació així com sistemes de protecció social sòlids. Un dels tres objectius d'aquest pla és la reducció del nombre de persones en risc de pobresa o exclusió social a Europa com a mínim a 15 milions de persones abans del 2030, posant el focus no només en aquelles persones excloses del mercat laboral, sinó també d'aquelles que tot i treballar segueixen tenint una vida precària que no els permet sortir del cercle de la pobresa. Des de la Unió Europea, va dir, tot i no tenir competències, es marquen unes directrius clares vers la garantia que els treballadors europeus estiguin emparats per uns salaris mínims adequats que els permetin viure dignament.

Per finalitzar, va afirmar que DIPLOCAT continuarà acompanyant a les entitats per poder organitzar debats internacionals que contribueixin a l'intercanvi d'experiències i de bones pràctiques, projectin els valors del país al exterior i creïn sinergies entre les entitats.

Finalitzant la benvinguda institucional, **Francina Alsina** va agrair la presència als assistents i ponents del debat organitzat i que vol apropar la realitat social europea a la catalana, amb l'objectiu de treure el màxim d'aprenentatges possibles del que passa fora de les fronteres. També va agrair la cessió de l'espai al CTESC així com la col·laboració de la Facultat d'Educació Social i Treball Social de la Fundació Pere Tarrés - Universitat Ramon Llull.

El repte d'erradicar la pobresa, va iniciar Alsina, no es troba en el millor escenari, però no es tracta d'un repte impossible sinó que cal determinació i valentia política. La crisi sanitària sembla que estigui acabant, va afirmar, però la social tot just comença. Tornar a la normalitat prepandèmica seguirà sent, per tantes famílies de Catalunya, una realitat de precarietat i exclusió social. A Catalunya, va remarcar, el 26% de la població és pobre. La pitjor xifra dels darrers 10 anys tenint en compte que són dades del 2019, d'abans de la Covid, va puntualitzar Alsina. Un de cada quatre catalans és pobre, va continuar, i 850.000 persones estan en situació de pobresa severa. Els col·lectius que surten més malparats són, com sempre, va afirmar, les dones, les persones joves menors de 18 anys, les famílies monoparentals i les persones d'origen migrat, les quals tenen un percentatge de risc de pobresa del 60% en relació al 20% que pateixen les persones nascudes a l'estat espanyol.

Clarament, va reconèixer Alsina, les polítiques socials que s'han aplicat en aquesta última dècada no han funcionat. No només no s'ha reduït la pobresa, sinó que ha augmentat. El sistema de protecció i dret social no és suficient ni té la musculatura suficient per fer front al repte d'una pobresa que no para de créixer. Cal revisar, va afirmar, les eines i mesures de l'última dècada per veure per què no han funcionat així com cal veure que s'està fent en altres territoris a l'hora d'afrontar aquest repte global. Una de les eines indispensables per erradicar la pobresa, va dir, és la garantia d'uns ingressos mínims, però no és l'única: Una feina digna, un habitatge digne i uns ingressos mínims vitals són necessaris per tenir una vida digne. Des de la Taula, va afirmar Alsina, creiem que aquest tres elements són interdependents per poder trencar el cercle de la pobresa. El debat organitzat avui, va concloure la presidenta de la Taula, ha de servir per conèixer i compartir l'experiència d'altres territoris europeus a l'hora de garantir un ingrés mínim. Veure què els ha funcionat i què no. Aprendre dels seus èxits i analitzar si es poden implantar a Catalunya de forma efectiva. El dia d'avui, va finalitzar, ha de servir per veure com podem millorar els instruments que ja tenim o com podem aplicar-ne de nous i que ens permetin avançar en la millora de la qualitat de vida de les persones que tenen més necessitats.

QUINS MECANISMES TENEN ELS ESTATS PER ESTABLIR UNA GARANTIA D'INGRESSOS PER A LA CIUTADANIA?

RENDA BÀSICA GARANTIDA, RENDA UNIVERSAL I SALARI MÍNIM: UNA VISIÓ TEÒRICA SOBRE LA GARANTIA D'INGRESSOS

► A càrrec de **Manuel Aguilar**, professor de l'Escola de Treball Social de la Universitat de Barcelona

La moderadora, Eva Torrents, va explicar que abans de conèixer les experiències internacionals que s'abordaran posteriorment a la taula de debat, calia dibuixar el context general ja que de possibilitats per garantir ingressos mínims vitals n'hi ha diverses i, per tant, és necessari tenir un marc general.

Aguilar va estructurar la seva intervenció en tres punt: La garantia d'ingressos a l'estat del benestar clàssic (anys 50 i 60); la garantia d'ingressos a l'estat del benestar postfordista / postindustrial (anys 80); i, per últim, el cas espanyol.

LA GARANTIA D'INGRESSOS A L'ESTAT DEL BENESTAR CLÀSSIC

El professor Aguilar va començar afirmant que el model de garantia de rendes no era només un conjunt de polítiques públiques de redistribució, sinó que responia a una determinada forma d'organitzar l'economia, l'ocupació i la societat dels anys 50 i 60. Amb dos elements claus, va afirmar: la plena ocupació estable, de llarg termini, amb salaris alts dels caps de família (homes) i el model de família nuclear biparental, amb una complementarietat no igualitària on l'home aporta els diners i els drets socials, i la dona fa les tasques de cures i de prestació de serveis.

Amb aquest model social es construeix una arquitectura de garantia d'ingressos que el professor va resumir en 4 elements:

- a) Un salari "familiar" protegit per mecanismes legals, com el salari mínim, i/o, depenent els països, per les negociacions col·lectives sindicals.
- b) Diversos sistemes de prestacions familiars que servien per ajustar el salari segons la composició de la llar.
- c) Diversos sistemes de protecció contributiva d'assegurança per quan el salari s'interrompia per baixa, jubilació, invalidesa, etc.

- d) Assistència social per a les persones excloses del sistema sense preocupació de la seva reinserció laboral, perquè s'assumia que era impossible. Amb garanties d'ingressos relativament generoses, ja que, malgrat que no es podien integrar per la via de l'ocupació, sí que ho podien fer per la via del consum.

LA GARANTIA D'INGRESSOS A L'ESTAT DEL BENESTAR POSTFORDISTA / POSTINDUSTRIAL

Després de la crisi dels anys 70, va afirmar el professor, s'entra en un procés de transformació molt profunda en el món econòmic, laboral, ocupacional i social. Així, sorgeix la necessitat de disposar de dos salaris per viure, la incorporació massiva de les dones al mercat laboral, la transformació en les composicions de les llars, sobretot en la seva mida, que ha disminuït, i l'aparició d'una flexibilitat laboral causada per la globalització i les noves formes de treball que es va traduir en precarietat.

Tanmateix, va continuar, les eines que es tenien per a la garantia d'ingressos també es van transformar:

- a) El salari mínim i les negociacions continuen existint, però només servint als insiders, (nom utilitzat per Aguilar per referir-se a aquells treballadors amb contractes i jornades estables) però es mostren menys eficaços per als outsiders, aquelles noves formes d'ocupació que no segueixen la lògica clàssica i estable de contractació i es troben en les àrees més flexibles i precàries del mercat de treball.
- b) Les prestacions familiars es mantenen amb petits ajustaments i limitacions segons el nivell de renda. Però l'Estat espanyol mostra una anomalia ja que no en té, va avançar el professor.
- c) Les proteccions contributives continuen funcionant convertint-se en un dels mecanismes més importants de l'estat del benestar, però protegeixen molt més als insiders que als outsiders
- d) L'assistència social és la que més s'ha transformat, va afirmar Aguilar, experimentant, des dels anys 70/80 un procés de reforma, transformació i renovació, encara inacabat, amb moltes propostes per millorar l'assistència social així com el seu funcionament.

Les principals línies de transformació, on s'enquadra el nostre tema de debat es poden resumir en tres punts, va explicar el professor. En primer lloc, un canvi de mirada del grup exclòs del sistema que passa de ser un grup extern a la vida social sense expectatives a un grup exclòs i precaritzat però amb possibilitats d'inserció laboral. Aquesta nova mirada, va puntualitzar, farà que se sumi a la

prestació econòmica algun tipus de tractament social que permeti i millori les possibilitats d'incorporació laboral i social, acompanyats, en alguns casos, de condicionalitats i exigències de participació. Un segon element, va continuar, serà l'extensió de la precarització, ja que des d'aquest moment no només les persones excloses del món laboral necessiten assistència social. Per tant, es produirà la recerca de la comptabilitat de l'ocupació amb els mecanismes de protecció, obrint un ventall de respostes possibles des de programes de rendes mínimes compatibles a l'ocupació, a la creació de prestacions més genèriques que siguin universals i no només d'atur, com la proposta d'una renda universal bàsica on es passaria, va dir, d'uns sistemes de prestacions que decideixen a qui li arriba l'ajuda, a uns sistemes fiscals que s'encarregarien de corregir el nivell de renda. Finalment, va concloure Aguilar, el tercer element serà la introducció als anys 80 de la condicionalitat de les ajudes amb un posterior reforçament, al·legant una justificació moral davant la població: ajudem, però les persones han de fer un esforç també. Aquesta condicionalitat desperta cada vegada més dubtes de si realment són efectives i ajuden a la millora de la situació de les persones, va afirmar, ja que hi ha treballs que mostren que les condicionalitats excessives es focalitzen més en el compliment que en assolir resultats, i tenen efectes molt penalitzadors per a col·lectius concrets. Actualment ens trobem en processos de reducció i de repensament de la condicionalitat.

EL CAS ESPANYOL

L'estat de benestar espanyol, va dir Aguilar, és un estat benestar que es dissenya als anys 60 durant el franquisme copiant el model francès i alemany però que no es comença a aplicar fins els anys 80. Per tant es tracta d'un estat de benestar bismarckià però amb mancances.

Aquest sistema va desenvolupar raonablement bé el sistema contributiu (els sistemes de pensions i les prestacions d'atur) però amb el misteri de les prestacions familiars que són quasi inexistents. A nivell assistencial, actualment ens trobem en un procés de transformació incomplet. Per una part, va afirmar, ens trobem amb uns subsidis assistencials d'atur que han sigut la gran despesa assistencial de l'Estat. Aquests subsidis són molt variats i fragmentats, amb una intenció de no generalitzar per poder identificar col·lectius concrets, creant moltes dificultats administratives. A més, són ajudes molt lligades a no tenir feina. Per una altra banda, va dir, es va desenvolupar un programa de rendes mínimes, però al ser de competència autonòmica es tracta d'un desenvolupament molt desigual, limitat, variat segons el territori, amb fortes condicionalitats i amb certa desconfiança de fer-ho compatible amb la feina.

Tanmateix, va explicar, dins d'aquest context assistencial tan divers i dividit entre l'administració central i l'administració autonòmica, apareix un nou actor, amb la introducció l'any passat de l'Ingrés Mínim Vital (IMV) des de l'administració central. En un intent de posar ordre i estabilitzar, a nivell estatal, les rendes mínimes, amb encerts molt limitats, va afirmar, i moltes complicacions administratives amb varies qüestions encara no resoltes. A més a més, amb el dubte de si aquesta reforma s'ha de limitar a posar ordre en el conjunt de rendes mínimes o bé hi ha una ambició més àmplia, com deien alguns documents preparatoris, de fusionar la renda mínima i l'atur en un sistema de protecció assistencial per les persones en edat de treballar. En tot cas, va concloure, és una qüestió encara oberta i pendent de molts encaixos que encara no estan funcionant com tocaria.

LES PRIORITATS DE LA UE EN MATÈRIA DE GARANTIA D'INGRESSOS

- ▶ A càrrec de **Giovanni Gallo**, assistent de recerca a la Facultat d'Economia de la Universitat Sapienza de Roma

Per poder explicar els mecanismes de renda mínima que existeixen a la Unió Europea, Giovanni Gallo va estructurar la seva intervenció en tres parts també. En la primera part, la més extensa, es va dedicar a explicar les principals característiques dels sistemes d'ingressos mínims i la seva relació amb la pobresa, concepte que va definir explicant els principals indicadors utilitzats per la UE així com els utilitzats als diferents Estats membres. Tanmateix va abordar els conceptes d'adequació, elegibilitats i condicionalitat dels sistemes d'ingressos mínims relacionant-los sempre amb els diferents conceptes de pobresa mostrant la diversitat d'abordament així com els reptes futurs. En la segona part, Gallo va explicar els diferents mecanismes i intents de la Unió Europea per crear un marc comú en matèria dels sistemes d'ingressos mínims, incidint en les seves propostes, en els seus defensors i en els seus opositors. Per últim, a la tercera part de la seva intervenció, Gallo, molt breument, va explicar les propostes des de la Unió Europea per tenir un marc comú també en els salaris mínims. Tota la informació donada durant la seva intervenció es pot trobar a l'informe del Parlament Europeu *Fighting poverty and social exclusion - including through minimum income schemes* (Raitano, M.; Gallo, G.; Jessoula, M.; Pagnini, C., 2021).

SISTEMES D'INGRESSOS MÍNIMS I POBRESA: COM ES RELACIONEN? UNA BREU DISCUSSIÓ SOBRE ELS CRITERIS D'ADEQUACIÓ I ELEGIBILITAT

Els sistemes d'ingressos mínims (SIM), va iniciar Gallo, són, en general, una transferència d'efectiu condicionat a un compromís específic d'estar actiu al mercat laboral. Va destinat a les llars amb necessitats econòmiques per tal de garantir, suposadament, unes condicions de vida dignes. El principal objectiu d'aquests sistemes és el d'alleugerir la pobresa i l'exclusió social.

Però de quina pobresa estem parlant? Es va preguntar, ja que depenent del paràmetres de mesura i índex utilitzats tindrem diverses definicions. En aquest sentit Gallo va parlar d'una jungla del concepte de pobresa que depèn de les tri-es metodològiques. El concepte de pobresa es pot distingir entre pobresa absoluta o relativa segons els criteris utilitzats, com la comparació de la renda amb la

cistella de productes bàsics o fent un marc de referència del nivell de vida comparant la renda amb el consum. També és important entendre, va afirmar, que aquesta pobresa es pot mesurar amb criteris unidimensionals o multidimensionals.

Al 2011, la Comissió Europea per intentar unificar criteris, va crear diversos indicadors per definir la pobresa severa i l'exclusió social. Els més habituals, va enumerar Gallo, Són:

- L'indicador AROP (*At-risk-of poverty*) afirma que s'és pobre si els ingressos totals d'una llar són inferiors al 60% de la mitjana de la renda nacional.
- (Quasi)Joblessness afirma que s'és pobre si els membres de la teva llar tenen una intensitat de treball molt baixa.
- L'indicador de privació de material severa afirma que s'és pobre si la teva llar no es pot permetre almenys quatre articles d'una llista de nou (pagar el lloguer/hipoteca; mantenir la llar calenta; menjar carn amb regularitat; fer front a despeses inesperades; una setmana de vacances a l'any; vehicle; televisió; rentadora; telèfon.)
- L'indicador AROPE (*At-risk-of poverty or social exclusion*) és un indicador multidimensional que combina els tres indicadors anteriors

Pel que fa la resposta dels Estats membres a aquesta proposta de la Unió Europea, Gallo la va resumir amb la frase "*I'm leaving on my own*". Malgrat l'intent de la Comissió, cada país va adoptar la seva pròpia definició i criteris de pobresa, molts dels quals eren anteriors a aquests nous paràmetres proposats. Tot i així, veiem, va afirmar, que les condicionalitats demanades per alguns Estats per accedir a les ajudes s'assemblen als indicadors proposats per la UE. Tanmateix, la majoria dels països estableixen uns estàndards de vida mínims a través de la definició de pressupostos de referència o de línies de pobresa absoluta, però, va aclarir, en alguns casos semblen arbitraris i impulsats per decisions polítiques. Alguns Estats fan referència a índexs sobre el cost de la vida (Polònia o Suècia) o dels nivells dels mínims de protecció social existents, com ara el salari mínim o les prestacions de jubilació (Espanya o França). A Alemanya, el nivell de prestacions està relacionat amb la despesa dels grups d'ingressos més baixos mesurat a partir d'enquestes nacionals, mentre que a Dinamarca el llindar de pobresa es va definir tenint en compte el 50% de la mitjana d'ingressos dels darrers tres anys.

Itàlia, va afirmar, és l'excepció ja que és l'únic país que recentment ha intentat imitar l'indicador AROP en els criteris d'elegibilitat dels ingressos del règim nacional del seu nou SIM (*Reddito di Cittadinanza*). De fet, el llindar d'ingressos que marca la pobresa és igual a 9.360 euros, que era el llindar italià de l'AROP al 2013

(any que es va presentar la primera proposta d'aquest nou sistema en l'àmbit polític). Però, va puntualitzar Gallo, aquest intent d'unificació presenta diversos problemes principalment perquè la definició de renda adoptada no es basa en la definició de la renda familiar disponible de l'Eurostat, utilitzant una escala diferent d'equivalència que és menys favorable a les llars amb més fills, a més de tenir més requisits d'elegibilitat relacionats amb l'habitatge i la riquesa financera.

A aquests diversos indicadors de pobresa se li ha de sumar, va explicar, un altre obstacle en la seva definició. La varietat i rigidesa dels criteris d'elegibilitat per poder accedir als SIM representen grans dificultats per identificar una definició clara de pobresa als països de la UE. Els criteris més difosos són els requisits de nacionalitat o residència (a 14 països és necessària almenys la residència per accedir a aquestes ajudes, dels quals 8 països demanen almenys 1 any de residència mínima, amb el cas extrem d'Itàlia que demana 10 anys mínim); els requisits de l'edat mínima (30 anys a Dinamarca, 28 a Xipre, 25 a França i Luxemburg, i 23 a Espanya); els requisits d'invalidesa d'interaccions amb altres beneficis socials (si ets beneficiari d'altres ajudes socials com la desocupació no pots accedir a l'ajuda, sent en molts països com Dinamarca o Finlàndia l'últim recurs) i el requisit de propietats (avaluacions de actius reals, recursos financers i béns duradors, sent el vehicle un clar exemple, però amb casos com França, Lituana o Letònia que avaluen també joies, roba i si els fills van a escoles privades).

Al final, va afegir Gallo, la definició de pobresa dels Estats membres de la UE que es desprenen dels mecanismes d'accés a la renda mínima és molt variada a més de ser la fusió de moltes peces. Per exemple, a Itàlia ets pobre si el ISEE (Indicador de la situació econòmica equivalent) és menor de 9.360€, si la teva riquesa immobiliària és menor de 30.000€, si el total dels actius financers de la llar és de 10.000€, si no t'has comprat un cotxe recentment, no tens un vaixell i si resideixes a Itàlia mínim des de fa 10 anys. En canvi, podem dir que a Espanya no ets pobre si tens menys de 23 anys i a França no ets pobre si tens roba cara a l'armari. Al final, va concloure, la definició de pobresa divergeix segons el país, creant unes relacions confuses a la UE i produint tres conseqüències diferents:

- a) Les prestacions de renda mínima no són adequades segons el Parlament Europeu. La referència per marcar el llindar d'accés a aquestes prestacions hauria de ser seguint l'indicador AROP però a excepció de Dinamarca i Irlanda, tots els altres membres no segueixen l'indicador i informen dels beneficis del SIM de forma inadequada (amb més o menys percentatge de desajustament amb el propi llindar). Tot i així, la Comissió Europea al 2020 ha afirmat que els nivells d'adequació en els SIM han millorat significativament durant l'última dècada.

- b) Degut als diferents indicadors estatals de pobresa, hi ha una cobertura parcial de les persones en situació de pobresa a Europa, segons l'indicador AROPE. Aquesta situació és menys conflictiva que l'adequació de les prestacions ja que, segons Frazer i Marlier (2016), 16 dels 27 Estats membres garanteixen una cobertura bastant exhaustiva. No obstant, la taxa de cobertura mai supera el 75% de la taxa d'AROE. En aquest sentit, els exemples d'Espanya i Itàlia amb els seus SIM regionals juguen un rol important per arribar on l'Estat no ho fa. Tanmateix, va afegir Gallo, és important tenir en compte que aquesta cobertura parcial també depèn d'aquelles persones que per estigma o altres raons no demanen les prestacions.
- c) Els casos de fals positiu són l'última conseqüència. Persones que no són pobres però aconseguen accedir al SIM. Segons Figari (2013) afecta molt més a països com Polònia i Finlàndia, sent quasi inexistent en països com Àustria, Portugal o Eslovènia.

Com bé ha explicat el professor Aguilar, va continuar Gallo, altres elements a destacar dels SIM són els processos d'activació i els mecanismes de condicionalitat. Durant l'última dècada s'ha vist que l'enfocament de forts condicionants vinculats al treball (*Workfare*) ha estat el dominant en la inversió social, fent que la recepció de les prestacions del SIM estigui condicionada a trajectòries d'activació social i laboral. Això fa que diversos països tinguin clars mecanismes de sancions, rarament aplicats amb eficàcia, per a aquells que no busquen feina activament. Tanmateix, hi ha barreres que resten efectivitat en l'impacte dels SIMs de la UE com són una manca de competències, formació i recursos en el servei públic d'ocupació, una manca de coordinació entre serveis i institucions, la preferència dels serveis públics d'ocupació d'afegir en els seus programes a persones joves i altament qualificades, les quals seran més fàcils de reinserir laboralment.

CAP A UN MARC EUROPEU D'INGRESSOS MÍNIMS

Avui en dia, va iniciar Gallo, la Comissió i el Parlament Europeu volen introduir un marc europeu de renda mínima. Però no és pas una idea nova ja que la lluita contra la pobresa i l'exclusió social sempre ha estat a l'agenda de la UE. Als anys 70 es produeixen els primers programes antipobresa. Al 1992 s'escriuen les Recomanacions del Consell sobre criteris comuns sobre recursos suficients i assistència social als sistemes de protecció social. Al 2008 s'escriuen les Recomanacions del Consell sobre l'adequació del règim de renda mínima per a la inclusió activa de les persones excloses del treball. Al 2011 dins del marc estratègic Europa 2020 es va produir el primer objectiu quantificat de pobresa.

A l'octubre del 2020, a causa dels enormes i dramàtics efectes de la COVID-19 en el mercat laboral, el Consell Europeu va presentar les seves conclusions a *"Reforç de la protecció de la renda mínima per lluitar contra la pobresa i l'exclusió social durant la pandèmia de COVID-19 i posteriorment"* on, va resumir Gallo, la UE convida els Estats membres a treballar junts per implementar el Pilar Europeu dels Drets Socials (publicat al març del 2021) i reforçar l'intercanvi de bones pràctiques.

A favor d'aquest SIM europeu comú hi ha un front molt fort format per diverses ONGs (Càritas, EAPN - *European Anti Poverty Network*, Eurodiaconia...) i sindicats (ETUC - *European Trade Union Confederation*). Aquest front no només està a favor d'implementar un marc comú, sinó de millorar-lo en tres dimensions. En l'accessibilitat, sent igualitària a totes aquelles persones que ho necessitin sense requisits de residència o edat; en l'adequació, introduint un llindar comú per sota del 60% de la mitjana de renda nacional i en el caràcter adequat dels programes que permetin la plena participació en la societat

Tanmateix, tot i tenir viabilitat legal i voluntat institucional, el desenvolupament de polítiques sembla ara aturat perquè el front dels actors a favor del SIM de la UE no és prou fort. Per exemple, Business Europe, una de les organitzacions més importants d'empresaris europeus, està a favor del SIM *per se*, però està clarament en contra de qualsevol marc europeu vinculant. A més a més, recents estudis demostren una oposició forta per part d'alguns directors generals de la Comissió Europea i per part d'alguns Estats membres com Hongria, Polònia o els països escandinaus, que històricament sempre han estat en contra dels marcs europeus. Malauradament, va continuar, moltes organitzacions i experts estan d'acord que el moment clau per aplicar el SIM europeu s'ha perdut i no hi ha gaires expectatives de canvis en aquesta matèria a curt termini. Finalment, va concloure, uns dels factors que ha posat més fre a un SIM europeu ha estat la discussió d'un salari mínim europeu.

CAP A UN MARC EUROPEU DE SALARIS MÍNIMS

Gallo va iniciar aquest apartat explicant que tots els països de la UE tenen algun tipus de salari mínim: 21 països tenen un salari mínim legal mentre els altres 6 països es basen en convenis col·lectius (Àustria, Xipre, Itàlia i els països escandinaus). Tanmateix, la majoria dels salaris mínims són inadequats, va afirmar, i tenen llacunes en les cobertures. La importància d'aquesta política de salaris mínim recau en dos factors, el primer és que afecta potencialment a una part important de la població (molt més àmplia que la dels sistemes d'ingressos mínims), i la segona és que durant les dues últimes dècades el fenomen de la pobresa laboral ha augmentat àmpliament. Als anys 90 treballar significava no ser

pobre, però avui dia aquesta equació sembla que ja no funciona. És per això que la Comissió i el Parlament han reobert el debat sobre aquest tema.

A l'octubre de 2020, la Comissió Europea va presentar una Directiva de la UE per garantir que totes les persones treballadores de la UE rebien un salari mínim que garanteixi uns nivells de vida dignes i un treball de qualitat. La Directiva no és una crida a un salari mínim europeu, sinó a un marc comú de criteris en aquest àmbit. Als països amb salaris mínims legals, la Directiva ha definit una referència d'adequació relativa a que el salari mínim ha de ser un 60% del salari mitjà nacional. Mentre, als països amb convenis col·lectius es recomana posar més esforços per impulsar els acords de negociació col·lectiva per millorar-ne l'aplicació i la cobertura efectiva arribant, al menys, al 70% de les persones treballadores.

Tot i això, aquesta proposta de marc europeu té algunes qüestions no resoltes com per exemple que utilitza la taxa AROP per marcar el nivell del salari mínim, però, estudis recents, suggereixen que l'augment dels ingressos mínims té un impacte limitat en els nivells de pobresa ja que la pobresa sovint és el resultat d'una hora de treball baixa en lloc d'un salari baix per hora. A més hi ha un gran front d'agents opositors com els sindicats, les organitzacions empresarials i alguns Estats membres (especialment Polònia, Hongria, Eslovàquia i República Txeca). Aquests elements i la influència limitada de les institucions de la UE en la política nacional, va concloure Gallo, també condueixen a unes baixes expectatives de l'aplicació efectiva d'un marc comú en el salari mínim europeu.

TAULA RODONA D'EXPERIÈNCIES I VISIONS EUROPEES EN LA GARANTIA D'INGRESSOS MÍNIMS

La taula rodona es va organitzar amb la participació de quatre persones expertes, i la conducció i moderació de l'Eva Torrents.

- **Minna Ylikännö**, especialista sènior al ministeri d'Afers Econòmics i Ocupació (Finlàndia). Entre 2017 i 2018 a Finlàndia es va engegar una prova pilot per assignar una renda bàsica a les persones que es trobaven en situació d'atur. Quins motius porten a Finlàndia a dissenyar un experiment d'aquesta mena i quines conclusions es van treure?

Per respondre aquesta pregunta Ylikännö va resumir les bases de l'estat del benestar finès. A la Constitució, va dir, es garanteix a totes les persones residents a Finlàndia un salari o renda mínima. Cada any el govern decideix el llindar del nivell de pobresa per llar, si s'està per sota d'aquest llindar i fas la sol·licitud, reps el subsidi. El principal problema de l'Estat és el burocràtic, exemplificat per l'especialista amb "la casa que fa tornar boig", l'edifici burocràtic de diversos pisos que era com un laberint de l'Astèrix i l'Obèlix. La seva complexitat fa, va afirmar, que la gent no sàpiga a què té dret.

Tanmateix, l'experiment de 2017, va puntualitzar, no era tant sobre SIM sinó de trobar noves formes d'augmentar la participació al mercat laboral ja que tenen problemes d'ocupació a mercats laborals que funcionen. Finlàndia, va afirmar, és un dels països més feliços del món, però no aconsegueix integrar les persones al mercat laboral i a la societat. Per tant, l'objectiu de l'experiment era veure si aquest mecanisme podia augmentar la mà d'obra, motivar a les persones a treballar, empoderar-les i així ser més felices i sanes.

ACTUALMENT QUINES SÓN LES PRIORITATS DE FINLÀNDIA EN MATÈRIA DE GARANTIA D'INGRESSOS?

Al 2020, va respondre, s'ha començat una gran reforma del sistema de la seguretat social que durarà dos mandats (fins l'any 2027/2028) per poder simplificar-ho a nivell burocràtic. És una tasca ingent que no se sap si acabarà funcionant, assumeix Ylikännö, ja que hi ha eleccions en dos anys, i ara mateix hi ha un govern d'esquerres i verd però no se sap qui governarà i quines prioritats tindrà en matèria de seguretat social. Però, va concloure, "ho estem intentant".

Dins d'aquesta reforma, va continuar, s'està discutint sobre renda mínima, imposició fiscal, mecanismes d'ingressos mínims en general. S'està plantejant si s'ha d'obrir la renda bàsica com a opció, però especificant que seria una renda bàsica parcial per a aquelles persones desocupades per així no perdre la confiança en el sistema de seguretat social de la nació per part de la societat. "Perquè si la perdem", va afirmar rotundament, "perdem l'estat del benestar". A Finlàndia tots els serveis són gratuïts o quasi bé, aquest és el pilar del seu estat de benestar, però se sap, va dir, que tot i això hi ha persones que necessiten diners i aquí entren en joc les prestacions. En definitiva, va concloure, la seguretat social finlandesa és molt bona però molt complexa, i això fa que la gent estigui perdent confiança tot i que s'està revisant el model.

► **Arne Baumann**, cap de l'Oficina de Coordinació i Informació de la Comissió de salari mínim (Alemanya). Actualment Alemanya compta amb un salari mínim interprofessional dels més alts d'Europa. Quin import té a l'actualitat, com funciona i quin impacte té en la societat alemanya? Creu és una mesura suficient per garantir uns ingressos mínims per viure dignament?

Baumann va iniciar la seva intervenció explicant que el salari mínim legal a Alemanya no es va establir fins 2015. Els motius principals de la introducció del salari mínim legal van ser:

1. Es va veure una reducció de la cobertura de les negociacions col·lectives donada per una pèrdua d'importància dels sindicats a partir dels anys 90.
2. Un augment dels salaris baixos com a conseqüència directa de la reforma d'ingressos mínims del 2000 que permetia la combinació del salari amb els subsidis de renda mínima. Els empresaris, sabent que hi ha havia aquesta combinació, en molts casos van reduir encara més el salari als treballadors.

Aquests dos factors, va dir, van fer iniciar un debat polític sobre el salari mínim. Debat que es va iniciar a finals dels 90 però que va agafar força quan al 2006 la Federació Alemanya de Sindicats va començar a exigir un salari mínim fent que a poc a poc altres agents, com alguns partits polítics es sumessin a aquesta demanda. Finalment al 2013, el govern de Merkel, gràcies a una gran coalició entre els conservadors i els socialdemòcrates, va introduir un salari mínim federal que va entrar en vigor al 2015.

Actualment, va afirmar, a l'octubre de 2021, el salari mínim d'Alemanya és de 9,60€/hora. Quan es va implementar al 2015 aquest valor el va determinar el govern (8,50€/hora). Posteriorment s'ha creat una Comissió del salari mínim, amb

representants dels sindicats i la patronal, que revisa aquest valor cada dos anys. Al juliol del 2022 el valor del salari mínim es preveu que pugi als 10,45€/hora.

Baumann, com a cap de l'Oficina de Coordinació i Informació de la Comissió de salari mínim, va explicar que la principal missió d'aquesta comissió és la d'avaluar el salari mínim així com els efectes per a les persones amb els salaris més baixos i en la societat en general. Abans de la introducció del salari mínim hi havia un 11,3% de treballadors amb salaris per sota dels 8,50€/hora, sent el Taxi i l'Hosteleria els sectors amb més percentatge de persones treballadores en aquesta situació. Analitzant els sous baixos geogràficament, es veu com l'Alemanya Oriental és la regió amb més percentatge de salaris baixos arribant al 20,7% de les persones treballadores.

Els primers anys després de la introducció del salari mínim (2014-2015), va dir, es va veure un increment important dels salaris mínims que van pujar en un 14%, en canvi els salaris generals només van pujar un 2,9%. Però als anys posteriors (2016-2018) aquesta tendència es va alentir i els salaris mínims només van augmentar un 2,9%, en canvi, els generals van augmentar un 8,2%. Aquesta situació va ser deguda a que els salaris de l'Alemanya Oriental eren tan baixos que quan van introduir el salari mínim federal es va produir una forta pujada dels salaris mínims de la regió (21%).

Lamentablement, va advertir, aquest augment del salari per hores no es va traduir completament en els salaris mensuals. Mentre que en les persones treballadores amb jornades completes i parcials l'augment és bastant equiparable, no succeeix el mateix en el que Baumann anomena *minijobs*, fent referència al treball marginal, que sí que té un fort augment en el salari per hores (un 26,5%) però no es reflecteix en el salari mensual (13,3%). Aquesta situació ve donada, en part, va explicar, perquè a Alemanya si guanyes més de 450€ al mes has de pagar impostos i contribucions a la seguretat social fent que el salari net es redueixi.

Pel que fa als efectes de la implementació del salari mínim vers la pobresa, Baumann va dividir aquest anàlisi segons si la pobresa era laboral o risc de pobresa general. Com ja s'ha explicat, a principis del 2000 va haver-hi una reforma per poder combinar el salari amb els beneficis socials. Les persones treballadores que necessiten aquests subsidis són els anomenats *aufstocker*. La implementació posterior del salari mínim no va produir una reducció estadísticament rellevant dels *aufstockers* i, per tant, estadísticament la pobresa laboral no es va reduir. Això s'explica perquè quan es va introduir el salari mínim federal, el nivell es va fixar per permetre que una persona treballadora soltera a jornada completa pogués evitar aquests subsidis. Però només el 3% dels *aufstockers* com-

plien aquest requisit, ja que la majoria d'aquestes persones treballadores tenen càrregues familiars o jornades parcials. A més, cal mencionar el factor dels lloguers alts sobretot a les grans urbs com Munich, Frankfurt, Hamburg i Berlín. En el cas de la pobresa en general, l'augment del salari mínim tampoc va tenir grans efectes ja que les llars pobres alemanyes són aquelles que no accedeixen al mercat laboral (sols el 23% de persones en risc de pobresa a Alemanya són treballadores). El risc de pobresa, va finalitzar, és el resultat de poques hores de treball més que de baixos salaris per hora.

COM SÓN LES ALTRES MESURES DE GARANTIA D'INGRESSOS D'ALEMANYA I COM ES COMPLEMENTEN AMB AQUEST SALARI MÍNIM INTERPROFESSIONAL

A Alemanya, va iniciar Baumann, hi ha dos sistemes de garantia d'ingressos. La prestació d'atur I és un sistema d'assegurança bismarckià clàssic que depèn dels teus ingressos anteriors. En canvi, la prestació d'atur II seria, més aviat, com un sistema d'ingressos mínims que no depèn dels teus ingressos anteriors sinó del teu nivell de subsistència, que es defineix segons els ingressos mitjans del país i el seu nivell de consum. El llindar exacte dels nivells de benefici, va explicar, no està exempt de conflictes polítics. Tant a principis del 2010, com a dia d'avui, el Govern va haver de defensar aquest llindar davant el tribunal constitucional.

Per tant, va concloure, qualsevol persona a Alemanya que no hagi estat contractada un temps suficient com per poder fer una petició al sistema de cotitzacions, automàticament cau al sistema inferior. Per exemple, les persones que mai han treballat o que són noves incorporacions al mercat laboral, com les persones d'origen migrat, han d'accedir inicialment a la prestació d'atur II. Les reformes del 2000 no eren només dels nivells del sistema de prestacions sinó també de l'activació d'aquest sistema. Des de llavors, l'administració ha intentat ajudar a les persones desocupades de la millor forma possible, va afirmar, però també ha exercit molta pressió per l'acceptació de les ofertes de treball sense mirar les condicions. Actualment hi ha un debat polític sobre quanta pressió és beneficiosa per a la integració i participació al mercat laboral.

► **Jovana Laurie**, cap a *Homes for Good* per al suport de l'arrendament i el lloguers (Escòcia)

ESCÒCIA COMPTA AMB UN SISTEMA INTEGRAL DE PRESTACIONS SOCIALS, EL CRÈDIT UNIVERSAL. COM FUNCIONA AQUEST SISTEMA?

El Crèdit Universal (CU), va iniciar Laurie, va ser introduït a Escòcia al desembre del 2018 per substituir les diferents prestacions individuals que existien anteriorment en una única prestació per així simplificar el sistema de 6 prestacions que depenien de diferents departaments i governs. Va ser creat per tenir tot el sistema de prestacions sota un mateix paraigües sent no només més fàcil per a les persones beneficiàries sinó també per al govern, per controlar els casos individuals i evitar el frau.

Els requisits generals per poder sol·licitar aquestes ajudes, va remarcar, són tenir 18 anys o més; ser ciutadà britànic o amb permís de residència; no tenir ingressos o que siguin molt reduïts i/o tenir problemes de salut que t'impedeixin treballar. El CU s'atorga en funció dels ingressos de la llar en el moment de fer la sol·licitud donant també prestacions extres per ajudar amb el pagament del lloguer. Tot i això, qualsevol persona que tingui una propietat o estalvis amb un valor superior a les £16.000 no pot accedir a la prestació.

El principal avantatge del CU és, va afirmar, la implementació d'un sistema totalment online, fàcil d'usar si tens competències informàtiques, que s'assembla a una xarxa social des de la qual pots accedir a tota la informació i comunicació dels teus beneficis fent que sigui fàcil de veure si existeix algun error. A més, en el cas del lloguer, donant la possibilitat de fer arribar els diners de l'habitatge directament al propietari, evitant que el sol·licitant es gasti els diners en altres coses. Tanmateix, va puntualitzar, el CU a Anglaterra es paga mensual i en canvi a Escòcia s'ha decidit implementar un pagament fraccionat cada dues setmanes per facilitar la gestió dels recursos.

La data de recepció dels pagaments és un dels temes principals per afrontar actualment, va dir, ja que des que es fa sol·licitud fins que es reben els diners passen unes 6 setmanes, fet que genera molt d'estrès entre les persones sol·licitants que es troben en situacions de vulnerabilitat. Per evitar-ho el govern permet demanar un pagament avançat però que després es redueix del subsidi. Això, va afirmar, és un gran problema ja que es tracta de persones amb un nivell d'ingressos molt just.

En relació a les xifres del CU, va remarcar Laurie, una persona soltera major de 25 anys rep al mes £324,33 de CU i £493 d'ajuda pel lloguer, fent un total de £817,33 al mes, xifra que dista molt del salari mínim interprofessional que és de £1200.

En el cas de les mares solteres, en canvi, el CU seria, fins i tot superior arribant als £1264,5, si a aquest fet se li suma que si treballessin haurien de pagar la guarderia, fa que moltes mares solteres prefereixin estar a l'atur amb el CU que treballant, determinant-les així a la pobresa. Aquesta situació, va puntualitzar, té relació amb les situacions comentades abans pels altres ponents sobre la pobresa laboral. El pagament del CU, però, té limitacions i condicionalitats en funció de compromisos laborals com la recerca activa de feina.

L'accés a l'habitatge per part dels beneficiaris del CU és un dels grans problemes ja que existeix una disparitat entre els beneficis màxims que es pot tenir dintre l'anomenat *Housing Benefit* i els preus reals del mercat, que són més alts. Al 2020, el Govern, sent conscient d'aquesta problemàtica, va acordar un gran augment en aquest subsidi d'uns £100 aproximadament per poder donar més seguretat a les persones beneficiàries però igualment segueix havent disparitat. Per poder assumir aquesta disparitat, algunes persones acudeixen a programes municipals com el "Pagament Discrecional de l'Habitatge", que és una ajuda temporal de màxim 6 mesos però que no està garantida ja que depèn dels pressupostos locals i que és molt complexa de sol·licitar. L'alternativa principal és la de demanar diners a familiars o amics o endeutar-se amb interessos molt alts amb grans conseqüències negatives com poden ser els elevats endeutaments i l'amenaça del sensellarisme, provocant estrès i problemes de salut mental.

Els inconvenients del UC són, va puntualitzar, la necessitat de competències tecnològiques altes així com accés a internet i dispositius; la necessitat d'un compte bancari així com d'un correu i contrasenyes, dificultant l'accés a aquelles persones que no tenen aquestes facilitats; l'endarreriment del primer pagament propiciant l'endeutament; la dificultat per accedir a altres beneficis com els del lloguer ja que en aquest àmbit el CU és clarament insuficient; l'automatització del sistema amb un sol algorisme que produeix indistinció de casos creant dificultats i estrès als sol·licitats; falliments en els pagaments directes als propietaris fent que els diners arribin als llogaters i se'ls gastin en altres coses; el fraccionament escocès no demostra cap benefici real i la manca d'ajudes "per fill" a parelles i mares solteres fent que els convingui quedar-se a l'atur en comptes de treballar, determinant-los a la pobresa.

Des de *Home for Good*, va explicar Laurie, s'intenta superar aquests inconvenients prestant diferents ajudes i serveis com oferint lloguers que estiguin per sota del límit del *Housing Benefit*, permetent així que les persones puguin assumir el lloguer sense la necessitat de buscar recursos addicionals o endeutar-se; oferint assessorament en l'arrendament i les ajudes; ajudant als llogaters a accedir als seus comptes socials i fent les sol·licituds d'ajudes amb ells per a que puguin aprendre com es fa; comunicant als departaments del

Govern les dificultats de l'automatització del sistema i els possibles errors en el seu algoritme; educant els llogaters amb formacions de pressupostos per prendre decisions racionals evitant l'endeutament i fent recollides de fons junt amb organitzacions benèfiques per liquidar endeutaments, iniciar disputes o ajudar amb el cost de vida.

En conclusió, va dir, el CU té un procés de sol·licitud molt més simple que l'anterior sistema de prestacions però és necessari tenir competències informàtiques així com accés a internet. Tanmateix, té errors habituals en el processament degut a l'automatització basada en un algoritme que deixa persones fora del procés ja que l'única fórmula no funciona amb tots per igual ni reflecteix la diversitat de casos possibles. Les persones menors de 35 anys tenen possibilitats de perdre la seva llar ja que les ajudes de lloguer són insuficients. A les mares solteres, al beneficiar-se més del CU que del salari mínim, se les determina a no treballar i continuar a la pobresa. Els pagaments dels subsidis de lloguer no es gestionen bé, propiciant l'endarreriment del pagament i el sensellarisme. I per últim, va concloure, el nivell d'ingressos no s'ha actualitzat malgrat l'augment del cost de vida, produint pobresa, privació i dependència de la caritat i els bancs d'aliments.

LA FÓRMULA DE LES PRESTACIONS UNIFICADES EN UN SOL PAGAMENT ÉS MÉS BENEFICIOSA QUE NO PAS EL SISTEMA DE PRESTACIONS INDEPENDENTS? PER QUÈ?

El CU, va respondre Laurie, és millor perquè és més fàcil de gestionar i d'entendre per a les persones beneficiàries. Ja que no cal anar a diferents departaments sinó que només has d'accedir online a una pàgina on trobes tota la informació unificada. No obstant, s'ha de tenir clar, va dir, que això funciona molt bé per a les persones menors de 30/40 anys, que tenen molta més destresa tecnològicament parlant. Tanmateix, amb el CU és molt més fàcil detectar errors i frau en el sistema.

El sistema anterior funcionava bé, va afirmar, però era difícil tenir una visió general de la situació. A més els tràmits es feien amb formularis en paper que s'enviaven per correu, amb possibilitats que es perdessin creant una cadena d'errors que perjudicava a les persones sol·licitants amb necessitats. Les prestacions d'habitatge abans depenien de consells territorials i cadascun tenia els seus formularis i les seves normes. Això, va admetre, creava molta confusió. Calia d'uns coneixements molt amplis del sistema, cosa impossible per als ciutadans que havien de buscar assessoraments externs.

En resum, va concloure, el CU és millor perquè simplifica i unifica totes les prestacions en un únic sistema però a costa de la reducció de les individualitats.

► **Òscar Riu**, director general de Relacions Laborals, Treball Autònom i Seguretat i Salut Laboral de la Generalitat de Catalunya.

DE QUINS MECANISMES DISPOSA LA GENERALITAT PEL QUE FA A LA GARANTIA D'INGRESSOS MÍNIMS PER A LES PERSONES TREBALLADORES?

Històricament, inicià Riu, el treball (i el seu salari) ha estat una eina de distribució de la riquesa i la millor política social preventiva de la pobresa. Però aquesta realitat, en els darrers anys, està canviant i està generant dubtes de si les rendes del treball seran la principal font d'ingressos de la ciutadania. Les diverses possibilitats de futur que hi ha requereixen també diferents maneres d'afrontar-les. Si el treball deixa de ser una de les principals fonts d'ingressos, perdent així la seva centralitat, s'haurà d'optar per les rendes bàsiques universals. En canvi, si el treball, tot i estar debilitat, continua sent central, s'han de contemplar solucions que s'adaptin a dos elements: la millora de la qualitat del treball i dels salaris d'una banda, i de l'altra l'activació i reactivació al món laboral d'aquelles persones que queden excloses i que, malauradament, cada vegada són més.

Per afrontar aquests reptes a Catalunya es va posar en marxa la Renda Garantida de Ciutadania (RGC). Una política que va impulsar, en aquella època, el Departament de Treball i Afers Socials conjuntament amb la Taula i les entitats que estan representades amb patronals i sindicats i què, va afirmar Riu rotundament, ha estat un èxit. El model de renda garantida catalana és un model que busca la inserció, que intenta abandonar l'assistencialisme i busca l'empoderament individual de les persones que permeti la seva autonomia econòmica i els atorgui la capacitat de gestionar-se i assumir les seves pròpies responsabilitats.

La RGC entén, va dir, que la pobresa no es troba compartimentada sinó que és una realitat formada de parts separades que afecta a les persones i al seu entorn de forma integral. La RGC, el que ha creat és un nou dret subjectiu, no vitalici, en el qual tota persona que compleixi uns requisits hi té accés independentment de les limitacions pressupostàries perquè és un dret universal per a tota la ciutadania. Els seus principis són la universalitat, la solidaritat i la complementarietat, garantint el principi d'empoderament i autonomia de les persones. Té com objectiu que les persones puguin sortir de les situacions de pobresa i vulnerabilitat, sent així una eina d'impuls i acompanyament a les persones i famílies per restaurar el seu projecte de vida. L'objectiu clar que tenien el Govern i les entitats quan van implementar la RGC era revertir la situació de vulnerabilitat de les famílies sense in-

gressos suficients però buscant que sigui temporal, que cada vegada menys persones la necessitin.

L'element clau, va dir, és que abans de la crisi econòmica del 2000, la pobresa anava lligada a problemàtiques socials. Però, malauradament, el mercat laboral de Catalunya està provocant l'aparició de persones treballadores pobres, induït moltes vegades pels propis canvis legislatius i les diferents reformes laborals propiciant l'aparició del *minijobs*, que són sinònim de precarietat laboral. Aquest fet ha portat a que persones treballadores, que amb el seus sous podien tenir una vida digna, ara siguin treballadores pobres. Per tant, va assumir Riu, es té un repte molt important en aquest àmbit pel que fa la sortida i la reducció de la precarietat laboral. S'ha de treballar per a millorar les condicions laborals, salarials i l'ocupabilitat de les persones treballadores a Catalunya.

El Govern de Catalunya, tot i tenir unes competències en l'àmbit laboral i de polítiques socials molt limitades, va puntualitzar, ha de treballar per reduir aquesta situació de precarietat i vulnerabilitat. És per això que l'any 2009 el Govern va aprovar la realització d'un primer estudi per l'aplicació d'un salari mínim interprofessional a Catalunya. En aquest estudi van treballar conjuntament el Consell de Relacions Laborals amb patronals i sindicats, conclouent que el salari mínim a Catalunya havia de ser de 1239€. Actualment, el Govern ha afirmat que tornarà a fer l'estudi per actualitzar aquesta xifra amb una clara voluntat que el salari mínim català no només sigui de referència per l'administració catalana sinó que, també, serveixi per augmentar la base salarial del treball regulat. Tanmateix, el Govern ha aprovat la creació d'una estratègia catalana per a l'ocupació que marca fins al 2030 com i a on ha d'anar el sector laboral, buscant la millora de l'ocupabilitat i unes condicions dignes.

Hi ha moltes qüestions al voltant de com serà el futur en aquesta matèria, va afirmar Riu. S'ha de repensar com fer la distribució de rendes i la fiscalitat. També s'ha de replantejar la fiscalitat de les empreses, ja que les cotitzacions de la seguretat social estan baixant, no només perquè els salaris són més baixos sinó perquè cada vegada és més comú substituir els treballadors per robots que no cotitzen. Per tant, si es vol mantenir l'estat de benestar amb les pensions, s'hauran de repensar aquests temes. Els ERTOS amb la seva cobertura a les persones treballadores, va dir, han estat una gran idea i una gran política com escut social de l'àmbit laboral i segurament, va afirmar, s'allargaran en el temps provocant una nova regulació de cobertura al treballador per part de l'Estat que haurà de donar resposta quan una empresa estigui passant per una crisi.

La RGC, amb la nova organització del Govern, va explicar, ja no depèn del Departament d'Empresa i Treball sinó del Departament de Drets Socials. La seva cobertura, va dir, s'ha d'ampliar per poder arribar a un nombre més gran de persones beneficiàries, ja que s'ha de convertir en la principal eina de les polítiques passives d'ocupació del país. Tot i així, va finalitzar, s'haurà d'establir la complementarietat de la renda garantida amb les rendes de treball "tot i que ideològicament a alguns no ens agradi".

DEBAT OBERT

- El debat va finalitzar amb un breu torn de preguntes al ponent **Òscar Riu** per part de les persones que havien seguit el debat de manera presencial així com telemàticament.

Riu va afirmar que cal reduir la burocràcia en el sí de l'administració però sent conscients que la bretxa digital existeix a la nostra societat i segueix sent un problema. Es poden automatitzar molts processos però el paper i l'atenció a les persones haurà de continuar. Amb la COVID, la burocràcia va haver de reaccionar ràpidament per digitalitzar-se i, en aquest àmbit, el tercer sector va ser un aliat clar ja que va reaccionar molt bé i va donar suport en alguns àmbits de tramitacions on l'administració no arribava.

El que no s'ha de fer és posar en marxa polítiques que es posen a sobre d'altres polítiques. En aquest sentit, va dir, l'Ingrés Mínim Vital (IMV) no hi va haver forma que es coordinés amb l'administració de Catalunya. Al final, aquesta descoordinació fa donar voltes a la gent que no sap quina ajuda ha de demanar. Les administracions han de ser més conscients que les seves problemàtiques no es poden llençar a la ciutadania. L'Estat no pot implementar una nova política social i de treball sense una coordinació prèvia amb les autonomies que ja estan treballant aquesta matèria.

La segona pregunta fou una pregunta del xat de l'Eudald Parera: "Els recursos per cobrir l'ingrés Mínim Vital o la Renda Garantida d'on sortiran? El concepte va néixer de l'aportació d'empreses que generen excedent, ara per ara les grans corporacions hi contribueixen de veritat?"

Els pressupostos s'han de redirigir on facin falta, va afirmar Riu. Si la renda garantida és universal, el Govern de la Generalitat haurà de pagar el que faci falta. El que està clar és que les grans corporacions han de pagar més impostos i que les polítiques fiscals s'han de repensar. A Espanya hi ha unes polítiques fiscals que no tenen res a veure amb l'economia actual, sinó amb l'economia de fa 40 anys. Si la Unió Europea homogeneïtza alguns àmbits també ha de fer-ho en l'àmbit fiscal. Per tant no pot ser que a la UE existeixin paradisos fiscals. En definitiva, va concloure, les polítiques fiscals han de canviar la seva base.

Tot seguit, la moderadora va afirmar que les diverses preguntes del xat serien respostes posteriorment pels ponents i va voler citar diversos comentaris del xat que convidaven a la reflexió com:

“Presidència SOS a la Capacitat Intel·lectual: Bon dia. És completament necessari que les persones amb discapacitat intel·lectual tinguin un ingrés mínim vital que els permeti viure dignament. Gràcies. Teresa”.

“Eudald Parera: Com tolerar que treballant es pugui ser pobre? Això podria ser un objectiu clar. Si treballes (les hores pertinents) no pot ser que siguis pobre. És intolerable!”.

Per finalitzar, Eva Torrents va voler fer un agraïment a les persones ponents i assistents, afirmant que es retrobarien en un nou debat Europa social l'any següent. Evidentment, va concloure, hi ha moltes coses que tenen marge per millorar i reflexionar com fer-ho és un primer pas per arribar a l'objectiu, que sembla impossible però no ho és: El d'erradicar la pobresa.

ORGANITZEN:

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

DIPLOCAE

COL·LABORA:

FUNDACIÓ
PERE TARRÉS
UNIVERSITAT RAMON LLULL

FACULTAT
D'EDUCACIÓ
SOCIAL I
TREBALL
SOCIAL

Consell de Treball,
Ecoïdisme i Social
de Catalunya

SUBVENCIONA:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Drets Socials**